

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (RP 73/2021 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- ekonomiutskottet EkUU 15/2021 rd
- grundlagsutskottet GrUU 16/2021 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Liisa Katajamäki, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Mirka-Tuulia Kuoksa, social- och hälsovårdsministeriet
- överläkare Paula Tiittala, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Oona Mölsä, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- överläkare Otto Helve, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- verksamhetsledare Riitta Hämmäläinen-Bister, Suomen kunto- ja terveystoimintakeskus yhdistys SKY ry
- verkställande direktör Timo Lappi, Turism- och Restaurangförbundet rf
- ansvarig för samhällsrelationer Mikko Laakkonen, Servicefacket PAM rf
- expert Karoliina Katila, Företagarna i Finland rf
- direktör Maria Sahlstedt, Tapahtumatoiminta ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Olli Vapalahti, Helsingfors universitet
- Transport- och kommunikationsverket
- VR-Group Ab
- Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt

Betänkande ShUB 14/2021 rd

- Helsingforsregionens trafik - samkommun
- Centrala Tavastlands sjukvårdsdistrikt
- Birkalands sjukvårdsdistrikt
- Päijät-Häme sjukvårdsdistrikt
- Finlands Kommunförbund
- Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt
- Ålands landskapsregering
- Finavia Abp
- Stiftelsen Barnens Dag sr
- Finlands näringsliv rf.

Inget yttrande av

- Högholmen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar ändras och att lagen om smittsamma sjukdomar ändras temporärt.

I propositionen föreslås det att giltighetstiden för de temporära bestämmelser som utfärdats för att förhindra spridning av covid-19-epidemin förlängs. De temporära bestämmelserna gäller särskilda hygienkrav som ska iakttas i förplägnadsrörelser och andra tjänster och temporär begränsning av verksamheten när epidemiläget kräver det. Regeringen föreslår dessutom att giltighetstiden för bestämmelserna om övervakningen av skyldigheterna i fråga och för bestämmelsen om ändringsökande ska förlängas.

Det föreslås att definitionen av närkontakt i bestämmelsen om förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare preciseras så att skillnaderna när det gäller spridningsrisken i fråga om utrymmen inomhus och utomhus beaktas i definitionen.

Lagen om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar avses träda i kraft den 1 juni 2021. Lagen om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar avses träda i kraft den 1 juli 2021 och gälla till och med den 31 december 2021.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslår regeringen att giltighetstiden för de temporära bestämmelser som utfärdats för att förhindra spridning av covid-19-epidemin förlängs. Bestämmelserna gäller särskilda hygienkrav som ska iakttas i förplägnadsrörelser, persontrafiken och andra tjänster och begränsning av verksamheten när epidemiläget kräver det. Det föreslås också att giltighetstiden för bestämmelserna om övervakningen av skyldigheterna i fråga och för bestämmelsen om ändringssökande ska förlängas.

Betänkande ShUB 14/2021 rd

Det föreslås dessutom att definitionen av närkontakt i bestämmelsen om förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare preciseras så att skillnaderna när det gäller spridningsrisken i fråga om utrymmen inomhus och utomhus beaktas i definitionen.

Ett viktigt syfte med propositionen är att stärka de lokala och regionala myndigheternas möjligheter att proaktivt och snabbt vidta nödvändiga och proportionerliga åtgärder för att förhindra spridning av coronaviruset och därmed skydda befolkningen mot sjukdomen covid-19 i en situation där antalet covid-19-smittfall börjar öka igen. Ett mål är då också att trygga social- och hälsovårdssystemets bärkraft.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att regleringen är motiverad för att skydda befolkningens hälsa och trygga hälso- och sjukvårdssystemets bärkraft. Också grundlagsutskottet har i sitt utlåtande ansett att det finns klart godtagbara grunder för regleringen.

Definition av närkontakt

I propositionen föreslås det att den temporära definitionen av närkontakt i 58 d § 4 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar ändras (lagförslag 1) så att man med närkontakt i fortsättningen avser att människor vistas ansikte mot ansikte eller i samma utrymme inomhus på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter. I och med ändringen ska ett två meters avstånd till andra personer inte förutsättas i med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus. Säkerhetsavståndet på två meter ska således gälla endast verksamhet inomhus. Enligt propositionen minskar risken för smitta betydligt utomhus jämfört med utrymmen inomhus där ventilationen är bristfällig och där man vistas nära varandra (s. 12).

Utskottet anser att propositionen är motiverad till denna del. Propositionen gör det möjligt att ordna evenemang och service utomhus på ett ändamålsenligt sätt utifrån en mindre smittrisk.

Utskottet konstaterar att ett kategoriskt krav på ett avstånd på två meter inomhus i praktiken gör det svårt att ordna många funktioner. Till exempel är det i praktiken så gott som omöjligt att ordna verksamhet i biografier och konsertsalar när det krävs ett avstånd på två meter mellan kunderna. I propositionsmotiven konstateras det att av betydelse med avseende på smittrisken är förutom avståndet också egenskaperna hos utrymmet i fråga och ventilationen och om personerna är ansikte mot ansikte, parallellt eller till exempel efter varandra. Utskottet konstaterar att det inte finns något motsvarande tvåmeterskrav till exempel i restauranger eller trafikmedel. Utskottet anser att regeringen vid den fortsatta beredningen och vid tillämpningen av bestämmelserna bör bedöma om det kategoriska kravet på ett säkerhetsavstånd på två meter kan lättas upp genom lämpligt utplacerade sittplatser som anvisas var och en, tillräcklig ventilation, användning av munskydd och andra hygienåtgärder.

Utskottet konstaterar att den föreslagna ändringen ger upphov till större osäkerhet om hur villkoret ansikte mot ansikte i definitionen ska tolkas i samband med organisering av verksamhet. Villkoret kan tolkas så att man inte heller på ett avstånd som överstiger två meter eller under en mycket kort tid får vistas nära varandra inomhus eller utomhus. Utskottet konstaterar att även om det i och för sig också är av betydelse i fråga om säkerhetsavståndet om man är ansikte mot ansikte, parallellt eller till exempel efter varandra, är villkoret ansikte mot ansikte som definition på närkon-

Betänkande ShUB 14/2021 rd

takt rätt vag och kan i praktiken innebära ett oändamålsenligt krav när det gäller att ordna evenemang och tjänster. Därför föreslår utskottet att villkoret ansikte mot ansikte stryks ur definitionen. Utskottet konstaterar samtidigt med hänvisning till propositionen (s. 12) att man vid evenemang och tjänster i vilket fall som helst ska iaktta de allmänna hygienbestämmelser som det föreskrivs om i 58 c §. Det betyder att kundernas och deltagarnas vistelse ska ordnas så glest som möjligt med beaktande av särdragen i verksamheten i fråga och att eventuella kundplatser ska placeras tillräckligt långt från varandra.

Förlängd giltighetstid för bestämmelserna

I propositionen föreslås det att giltighetstiden för 58 a—58 h §, 59 a—59 e § och 91 § 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar förlängs med små ändringar genom att det stiftas en ny temporär lag som är i kraft den 1 juli—31 december 2021 (lagförslag 2). Bakgrunden till förslaget är social- och hälsovårdsministeriets och Institutet för hälsa och välfärds utredning om epidemins nuvarande och förutsägbara läge.

Enligt propositionen (s. 18) kan epidemiläget i slutet av året inte i detta skede förutspås tillräckligt noggrant för att det med full säkerhet ska kunna påvisas att det är absolut nödvändigt att bestämmelserna om begränsningsåtgärder är i kraft ännu i december 2021. Enligt propositionen bör det dock beaktas att tröskeln för tillämpning av sådana bestämmelser som allvarligt ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna är hög, varvid bestämmelsernas giltighet i sig inte innebär att begränsningsåtgärder tas i bruk. Om epidemiläget hålls på en måttlig nivå på hösten och vintern 2021, kan kraftigt begränsande åtgärder enligt propositionen inte tas i bruk.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att antalet nya covid-19-fall i Finland har minskat betydligt sedan mitten av mars och att epidemin tills vidare håller på att lugna ner sig. Rekommendationerna och begränsningarna samt stängningen av förplägnadsrörelser har enligt en bedömning som utskottet fått minskat kontakterna mellan människor och på så sätt förhindrat spridningen av epidemin. När våren framskrider kommer också vaccinationerna och säsongsvariationen att underlätta epidemiläget.

De olika virusvarianter som ökar i världen och även i Finland skapar dock osäkerhet i fråga om de positiva utsikterna för epidemiens utveckling. Virusvarianter förekommer i alla landskap. Den smittsammare så kallade brittiska varianten (B.1.1.7) har spritt sig i Finland. Dessutom har det i världen observerats helt nya varianter av viruset som eventuellt kan smitta lätt. Det är också möjligt att vissa virusvarianter kan stå emot det skydd som vaccinerna ger. Om det uppkommer sådana varianter av viruset och de sprids till Finland, till exempel när det igen blir möjligt att resa, kan sommarens och höstens positiva prognoser komma att förändras.

Utskottet konstaterar att det oundvikligen är så att epidemins förlopp är oförutsägbart. Det har varit nödvändigt att flera gånger förlänga giltighetstiden för bestämmelser som möjliggör begränsningar och som stiftats för en kort tid när epidemin har dragit ut på tiden. Man kan fortfarande inte säga något om epidemins längd, och statsrådet och de behöriga myndigheterna bör därför enligt utskottets åsikt även fortsättningsvis ha möjlighet att genom begränsningar reagera på en eventuell försämring av epidemiläget. Utskottet anser således att en förlängning av de föreslagna bestämmelsernas giltighetstid är motiverad för att skydda befolkningens hälsa och upprätthålla

Betänkande ShUB 14/2021 rd

funktionsförmågan i hälso- och sjukvårdssystemet. Utskottet anser att statsrådet vid tillämpningen av bestämmelserna på behörigt sätt bör beakta hur vaccineringarna framskrider och hur incidensen sjunker och bedöma om det finns grunder för att hålla begränsningarna i kraft när man beaktar vaccinationsläget och de ekonomiska skador som begränsningarna orsakar.

Samtidigt betonar utskottet den höga tröskeln för att införa begränsningar. Giltigheten för bestämmelserna innebär inte i sig att begränsningsåtgärder tas i bruk, utan statsrådet och de behöriga myndigheterna är skyldiga att grunda sina beslut om eventuellt införande av begränsningar på en avvägning av vad som är nödvändigt med beaktande av epidemiläget.

Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt (ShUB 9/2021 rd, s. 10) om att stängningen av restauranger före klockan 21 faktiskt innebär att åtskilliga restauranger stängs. Tröskeln för att stänga restauranger före klockan 21 genom förordning ska vara särskilt hög. Om epidemiläget är så svårt att restauranger måste stängas före klockan 21 anser utskottet att statsrådet hellre bör överväga att stifta en separat lag om total stängning av restauranger. Då får restaurangerna ersättning för sina förluster genom en tydligare mekanism.

Hur restriktionerna riktas till olika sektorer på ett rättvist och konsekvent sätt

De temporära bestämmelserna om begränsningar av tjänster i lagen om smittsamma sjukdomar har utfärdats på ett splittrat sätt och genom olika propositioner när epidemin har fortgått. Utskottet fäster allvarlig uppmärksamhet vid att bestämmelserna har blivit oenhetliga både när det gäller regleringsmekanismerna och när det gäller innehållet i begränsningarna. Bestämmelser om begränsningar för förplägnadsrörelser utfärdas genom förordning av statsrådet, medan Transport- och kommunikationsverket är behörig myndighet i fråga om transporttjänster och regionförvaltningsverket i princip är behörig myndighet i fråga om andra tjänster. Också förutsättningarna för att införa begränsningarna har reglerats på olika sätt inom olika sektorer. Begränsningarna har i de olika skedena av epidemin införts på olika sätt inom olika sektorer. Särskilt kultur- och evenemangsbranschen och idrottsevenemangen har under mycket lång tid varit föremål för betydligt striktare begränsningar än förplägnadsverksamheten och transporttjänsterna.

De temporära bestämmelserna om bekämpning av covid-19-epidemin i lagen om smittsamma sjukdomar är inte heller konsekventa med de bestämmelser i lagen om smittsamma sjukdomar som gäller tills vidare.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att bestämmelserna om begränsningar och även tillämpningspraxis för dem nu bildar en inkonsekvent helhet mellan olika sektorer och även inom de olika sektorerna med tanke på förhindrandet av spridningen av epidemin. Också ekonomiskutskottet har påpekat att olika branscher behandlas inkonsekvent (EkUU 15/2021 rd, s. 4).

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar dock att trots de skillnader i regleringsmekanismerna och bestämmelsernas innehåll som anges ovan är det ett i lag föreskrivet gemensamt villkor för alla temporära begränsningar att den behöriga beslutsfattaren inte har rätt att fatta beslut om begränsningar innan man gjort en nödvändighetsavvägning. De olika tillämpningsförutsättningarna för begränsningarna skapar endast en grund för att få införa begränsningar. Det får dock inte inom

Betänkande ShUB 14/2021 rd

någon sektor fattas beslut om begränsningar, om dessa inte är nödvändiga för att förhindra spridning av epidemin.

Utskottet betonar att de olika myndigheterna, trots skillnader i regleringsmekanismerna och tillämpningsföresättningar, måste grunda sin bedömning av nödvändigheten på rättvisa och proportionerliga kriterier, oberoende av bransch, så att begränsningarna riktar sig till olika sektorer på ett konsekvent sätt med tanke på bekämpningen av epidemin. Genom den nödvändighetsavvägning som är gemensam för alla begränsningar ska begränsningarna ställas i relation till varandra så att de bildar en motiverad och proportionerlig helhet för att förhindra spridning av epidemin.

Även grundlagsutskottet har i sina utlåtanden om propositionerna om bekämpning av covid-19-epidemin förutsatt att begränsningarna är nödvändiga och proportionerliga. Enligt social- och hälsovårdsutskottets åsikt ingår det i proportionaliteten att begränsningarna står i rätt proportion till smittorisken. Proportionalitet innebär dessutom att de begränsningar som gäller olika branscher och olika typer av evenemang, tjänster eller utrymmen är konsekventa sinsemellan.

Grundlagsutskottet och social- och hälsovårdsutskottet har tidigare i fråga om restaurangbegränsningarna förutsatt att statsrådet vid en avvägning av vad som är nödvändigt ska göra en mer detaljerad regional granskning än en granskning på landskapsnivå, eftersom variationen mellan landskapen, sjukvårdsdistrikten och kommunerna är stor när det gäller förekomsten av viruset (GrUU 6/2021 rd, stycke 18, GrUB 3/2021 rd, stycke 4, och ShUB 9/2021 rd, s. 8). Grundlagsutskottet har också i sitt utlåtande om denna proposition uppmanat statsrådet att överväga möjligheten att avgränsa till exempel det regionala tillämpningsområdet på en mer detaljerad nivå än på landskapsnivå (GrUU 16/2021 rd, stycke 8).

Regionförvaltningsverkens beslut om begränsningar har ofta gällt regionförvaltningsverkets hela verksamhetsområde. Social- och hälsovårdsutskottet betonar att en rättvis behandling av olika sektorer innebär att såväl statsrådet som varje regionförvaltningsverk och Transport- och kommunikationsverket innan de fattar sitt beslut ska göra en tillräckligt detaljerad avvägning på regional nivå av om begränsningarnas nödvändighet och proportionerlighet. Framför allt i geografiskt sett stora landskap är det inte nödvändigtvis motiverat med restriktioner specificerade enligt landskap eller ens sjukvårdsdistrikt, om smittfall förekommer i andra befolkningskoncentrationer långt borta.

För förplägnadsrörelsernas del har det dessutom förutsatts att begränsningarna ska differentieras så att de riktas på olika sätt till förplägnadsrörelser av olika slag, med hänsyn till bekämpningen av epidemin (GrUU 31/2020 rd, s. 5, ShUB 27/2020 rd, s. 4, och ShUB 9/2021 rd, s. 6—10). Utskottet betonar att också beslut om begränsningar inom andra sektorer ska differentieras i fråga om olika typer av aktörer utifrån en avvägning av nödvändigheten och proportionaliteten, uttryckligen med tanke på bekämpningen av epidemin. Det har förekommit variationer i hur begränsningarna har riktats under epidemin. Begränsningarna har dock drabbat till exempel evenemangs- och kulturbranschen och idrottsevenemangen på ett inkonsekvent sätt i förhållande till förplägnadsrörelserna. Inte heller begränsningarna i fråga om den tillåtna publikmängden eller det tillåtna antalet kunder har varit konsekventa i förhållande till exempelvis storleken på platsen för evenemanget eller tjänstetillhandahållarens utrymmen. Enligt utskottet har begränsningarna

Betänkande ShUB 14/2021 rd

således inte inriktats på ett rättvist och konsekvent sätt mellan eller inom sektorerna med tanke på förhindrandet av spridningen av epidemin. Utöver statsrådet bör även regionförvaltningsverken och Transport- och kommunikationsverket utöva sin prövningsrätt på så sätt att begränsningarna med tanke på bekämpningen av epidemin blir konsekventa i förhållande till olika sektorer och olika typer av aktörer inom olika sektorer.

Statsrådet och de övriga behöriga myndigheterna bör utnyttja den regionala expertisen i sjukvårdsdistriktens samarbetsgrupper för bekämpning av covid-19-epidemin när det gäller begränsningarnas regionala och sektorspecifika nödvändighet och proportionalitet.

I bedömningen av nödvändigheten bör det enligt utskottet också beaktas att det mot bakgrund av de senaste uppgifterna verkar som om vaccinationstäckningen kommer att nå en relativt god nivå redan under sommaren. De nyaste varianterna verkar kunna spridas ännu effektivare, men enligt en utredning som utskottet fått är också skyddet mot dem bra efter två vaccindoser. Att vaccinationstäckningen framskrider snabbt ändrar uppskattningarna av virusinfektionernas belastning på hälso- och sjukvårdssystemet. Trots att det är svårt att förutse hur virusvarianterna kommer att sprida sig, verkar effekterna av vaccinerna framför allt ge utslag i en minskning av de allvarligaste sjukdomsbilderna, vilket också återspeglas i belastningen på sjukvården och intensivvården. Således bör statsrådet och de behöriga myndigheterna enligt utskottets åsikt i fortsättningen följa och omvärdera bland annat incidensens relativa betydelse och gränsvärden för begränsningarnas nödvändighet.

Restriktionerna hindrar utövning av yrke och näringsverksamhet och medför förlust av försörjning och orsakar därmed mänskligt lidande och välfärds- och hälsoproblem. Utskottet anser därför att det med tanke på välbefinnandet i hela samhället och tilltron till myndigheternas verksamhet är viktigt att befolkningen upplever att restriktionerna är rättvisa och proportionerliga med avseende på olika funktioner och att de är nödvändiga och motiverade för att hindra epidemins spridning. Utskottet betonar att statsrådet, för att förbereda sig för en eventuell framtida epidemi efter att den pågående epidemin har upphört och om den drar ut på tiden, utan dröjsmål bör inleda beredning så att bestämmelserna om restriktioner bildar en innehållsmässigt rättvis helhet, både inom och mellan olika sektorer, vars regleringsmekanismer går att behärska på ett konsekvent sätt. Utskottet betonar att restriktionerna kan – och också bör – gälla olika regioner och olika sektorer och evenemang eller tjänster på olika sätt när det finns hållbara grunder för det med avseende på att hindra att epidemin sprids. Restriktionerna måste dock utgöra en logisk helhet där frågan om de kan motiveras anknyter till de risker som är förenade med spridningen av smitta. Utskottet föreslår ett uttalande om saken. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Noggrann avgränsning och exakthet

Grundlagsutskottet har i ett tidigare utlåtande ansett att lagens definition av de utrymmen som avses i 58 g § om temporär stängning av utrymmen för kunder och deltagare är något vag. Med tanke på kravet på exakthet och noggrann avgränsning hade det varit motiverat att definiera utrymmena uttömmande i lagen eller åtminstone i en statsrådsförordning utfärdad med stöd av 58 g § (GrUU 44/2020 rd, s. 9). Social- och hälsovårdsutskottet föreslog i sitt tidigare betänkande inga preciseringar i lagen utan konstaterade att de utrymmen som avses i 58 g § bör definieras uttömmande genom förordning av statsrådet (ShUB 1/2021 rd, s. 11).

Betänkande ShUB 14/2021 rd

Grundlagsutskottet förutsätter i sitt utlåtande om den nu aktuella propositionen (GrUU 16/2021 rd, stycke 9) att statsrådet ägnar allvarlig uppmärksamhet åt att någon sådan förordning enligt riksdagens vilja inte har utfärdats. Social- och hälsovårdsutskottet delar grundlagsutskottets ståndpunkt och upprepar att de utrymmen som avses i 58 g § med anledning av grundlagsutskottets utlåtande bör definieras uttömmande genom förordning av statsrådet.

Åtgärder som gör det möjligt att öppna upp evenemang och tjänster

Utskottet uttrycker särskilt sin oro över de begränsningar som gäller kultur- och evenemangsbranschen. Begränsningarna har skadat näringsverksamheten och tjänsterna inom dessa sektorer kraftigt och under mycket lång tid. Tjänster inom kultur- och evenemangsbranschen har också en central betydelse för människors välbefinnande.

Utskottet konstaterar att det i stället för strikta begränsningsåtgärder bör föreskrivas om villkor som möjliggör en hälsosäker verksamhet. Enligt de sakkunnigyttranden som fått kan evenemang och tjänster ordnas på ett från epidemibekämpningssynpunkt säkert sätt genom att deltagarna utöver att uppfylla hygienkraven också förutsätts ha till exempel ett coronaintyg över att de nyligen haft sjukdomen, ett negativt testintyg eller ett vaccinationsintyg. Också ekonomiutskottet ansåg i sitt utlåtande (EkUU 15/2021 rd, s. 4) att det samtidigt som restriktioner införs också måste finnas en vision för hur samhället ska öppnas upp igen och att ett så kallat coronapass kan vara ett väsentligt element för att återställa den samhälleliga aktiviteten. Ett standardiserat intyg anpassat till det europeiska intyget visar att innehavaren har vaccinationsskydd eller negativt testresultat eller har haft covid-19. Utskottet uppmanar statsrådet att snabba på utredningen om och införandet av ett sådant intyg eller pass.

Social- och hälsovårdsutskottet delar ekonomiutskottets åsikt och konstaterar att statsrådet som ett led i sin strategiska planering måste snabba upp användningen av sådana intyg och av snabbtestning i stor skala så att evenemang kan ordnas på ett säkert sätt. Utskottet konstaterar dessutom att även regionförvaltningsverken och de övriga behöriga myndigheterna som en del av sitt beslutsfattande utifrån gällande lagstiftning bör bedöma hur besluten om begränsningar kan riktas så att det trots begränsningarna genom ovannämnda intyg och ett tillräckligt tillförlitligt snabbtest blir tillåtet att delta i evenemang och använda tjänster som är föremål för begränsningar.

I anslutning till coronaintyget tog de sakkunniga också upp hanteringen av sjukdomsriskerna i samband med resor och gränspassage. Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt i fråga om inresa och gränskontroll och konstaterar att bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar inte innehåller någon omfattande och tidsmässigt långvarig uppgift i anslutning till inresa och gränskontroll. Bestämmelserna om obligatoriska hälsokontroller gäller i begränsad utsträckning hälsokontroller som utförs på människor på enskilda verksamhetsställen eller till exempel på passagerare på privata flygplan. När antalet passagerare ökar och kontrollen vid de inre gränserna eventuellt slopas finns det ett behov av att skapa ett lagbaserat förfarande med tydliga anvisningar för tillsynen över hälsosäkerheten vid gränserna och samtidigt fastställa de olika aktörernas befogenheter och ansvar på ett lämpligt sätt och rikta tillräckliga resurser till denna verksamhet. (ShUB 6/2021 rd, s. 12)

Betänkande ShUB 14/2021 rd

Förutsägbarhet i och kommunikation om beslutsfattandet

Social- och hälsovårdsutskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt (ShUB 9/2021 rd, s. 13) om att både statsrådet och de regionala myndigheterna på ett klart och så förutseende sätt som möjligt ska ge information om de restriktioner och föreskrifter som gäller vid varje tid, så att de som omfattas av regleringen med tillräcklig säkerhet kan förbereda sig på att anpassa sin egen verksamhet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar

58 d §. Förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin. Utskottet gör en teknisk korrigering i 3 mom.

Av de orsaker som anges ovan i de allmänna övervägandena stryks villkoret ansikte mot ansikte ur definitionen av närkontakt i 4 mom.

2. Lagen om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

58 d §. Förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin. Det föreslås att 3 och 4 mom. ändras på samma sätt som i lagförslag 1.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 73/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 58 d § 3 och 4 mom., sådana de lyder i lag 147/2021, som följer:

58 d §

Förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

I 1 mom. avsedda utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse är

2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till fler än 50 kunder eller deltagare samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt,

Med närkontakt avses att människor

1) vistas ~~ansikte mot ansikte eller~~ i samma utrymme inomhus på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter, eller

2) har fysisk kontakt med varandra.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 91 § 1 mom. och
fogas temporärt till lagen nya 58 a—58 h och 59 a—59 e § som följer:

58 a §

Temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom

Utöver vad som föreskrivs i livsmedelslagen och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland ska en sådan utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 1 mom. 6 punkten i lagen om in-kvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom se till att förplägnadsrörelsens lokaler och ytor rengörs och att kunderna har möjlighet att rengöra händerna samt ge kunderna instruktioner om hur man ska hålla ett tillräckligt avstånd och rengöra händerna. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, om ordnande av möjlighet att rengöra händerna och om de instruktioner som ska ges kunderna.

Utövare av förplägnadsverksamhet ska för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom se till att kundernas ankomst och vistelse ordnas tillräckligt glest, att kundplatserna är belägna tillräckligt långt från varandra och att spridningsrisken i förplägnadsrörelsens verksamhet hålls så liten som möjligt. Om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom, får närmare bestämmelser om de skyldigheter som gäller kundernas ankomst och vistelse, placeringen av kundplatser, begränsningen av spelande av musik och användning av ljudåtergivning som överröstar kundernas tal och de krav som gäller antalet kundplatser inomhus och utomhus utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet får antalet kunder i förplägnadsrörelser vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal enligt livsmedelslagen eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland begränsas med högst 67 procent av det största antal kunder eller personer som anges i det i 18 § i alkohollagen (1102/2017) eller i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland avsedda serveringstillståndet för utrymmena eller delen av utrymmena eller, om förplägnadsrörelsen inte har serveringstillstånd, i en projektbeskrivning som har godkänts i enlighet med de bestämmelser om byggnaders brandsäkerhet som har utfärdats med stöd av 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser om säkerhet vid användning av byggnader som har utfärdats med stöd av 117 d och 117 k § i den lagen eller i enlighet med motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Antalet kunder hos andra förplägnadsrörelser får begränsas med högst 50 procent av det största antal kunder eller personer som följer

Betänkande ShUB 14/2021 rd

av de bestämmelser som avses ovan. Om förplägnadsrörelsens huvudsakliga förplägnadsverksamhet varierar vid olika tidpunkter, tillämpas på verksamheten vid respektive tidpunkt den begränsning som gäller för det slag av förplägnadsverksamhet som bedrivs vid tidpunkten i fråga. Närmare bestämmelser om de begränsningar av antalet kunder som avses i denna paragraf och om hur begränsningarna ska riktas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

En förplägnadsrörelse ska förkorta öppettiderna och tiderna för servering av alkoholdrycker, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom och åtgärderna för rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, hygienanvisningarna, ordnandet av kundplatserna och andra åtgärder inte är tillräckliga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Närmare bestämmelser om de begränsningar som gäller förplägnadsrörelsernas öppettider mellan klockan 18 och klockan 5 och servering av alkoholdrycker mellan klockan 17 och klockan 9 samt om i vilka slag av förplägnadsrörelser begränsningarna ska iakttas får utfärdas genom förordning av statsrådet när de förutsättningar som anges i detta moment uppfylls.

Den begränsning av antalet kunder som avses i 2 mom. får i en förplägnadsrörelse vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att erbjuda alkoholdrycker vara större än 50 procent och i en annan förplägnadsrörelse större än 25 procent och den begränsning som avses i 3 mom. får gälla öppettider före klockan 23 och tider för servering av alkoholdrycker före klockan 22, endast om det på riksnivå är nödvändigt att förhindra spridningen av en smittsam sjukdom på grund av en snabb acceleration av epidemin eller en virusvariant som hotar att sprida sig och det inom området i fråga konstateras spridning av virusvarianter bland befolkningen eller sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

De begränsningar som föreskrivs med stöd av 2—4 mom. ska vara nödvändiga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom inom de områden och i de förplägnadsrörelser som begränsningarna gäller.

Varje utövare av förplägnadsverksamhet ska göra upp en skriftlig plan för hur rörelsen genomför de skyldigheter och begränsningar som föreskrivs i fråga om dess verksamhet och användningen av rörelsens utrymmen inomhus och utomhus. Planen ska på begäran visas upp för regionförvaltningsverket och för den polis som utövar tillsyn enligt 11 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller enligt motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska hållas framlagd för kunderna i förplägnadsrörelsen. Närmare bestämmelser om innehållet i planen för genomförande av skyldigheterna och begränsningarna och om hur planen ska göras upp och hållas framlagd utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det som föreskrivs i 2 och 3 mom. gäller inte sådana personalrestauranger som avses i 1 § 3 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och inte heller förplägnadsrörelsernas försäljning av sådan mat eller dryck som avnjuts någon annanstans.

Det som i 3 mom. föreskrivs om begränsningar av öppettiderna gäller inte förplägnadsrörelser på fartyg och luftfartyg i trafik mellan Finland och utlandet eller i trafik utomlands eller förplägnadsrörelser i anslutning till distributionsstationer för flytande bränsle.

Betänkande ShUB 14/2021 rd

58 b §

Tillsyn över förplägnadsrörelser och uppföljning av förutsättningar för begränsningar

Regionförvaltningsverket övervakar fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 a § och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna eller iakttagandet av begränsningarna, kan regionförvaltningsverket förelägga förplägnadsrörelsen att avhjälpa bristerna eller missförhållandena. När föreläggandet meddelas ska det sättas ut en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska utföras. Om bristerna inte har avhjälpits inom utsatt tid eller om skyldigheterna har åsidosatts på ett väsentligt sätt, kan regionförvaltningsverket bestämma att förplägnadsrörelsens förplägnadsverksamhet omedelbart ska avbrytas och att rörelsen ska hållas stängd för kunder högst en månad.

Polisen ska vid behov på regionförvaltningsverkets begäran ge handräckning för att genomföra tillsynen och stänga en förplägnadsrörelse enligt 1 mom.

Statsrådet ska noggrant följa upp huruvida de i 58 a § 2 och 3 mom. avsedda förutsättningarna för begränsningar fortsatt föreligger. Om förutsättningarna inte längre uppfylls, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för upphävande av 58 a § och de bestämmelser som hänför sig till den. Om de begränsningar som det har föreskrivits om med stöd av 58 a § 2—4 mom. inte längre är nödvändiga i vissa områden eller i den föreskrivna omfattningen, ska statsrådet utan dröjsmål vidta åtgärder för att ändra statsrådets förordning.

58 c §

Åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

En i 3 mom. avsedd aktör som disponerar över sådana utrymmen inomhus som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse eller sådana med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till kunder eller deltagare och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt ska, för att förhindra spridning av covid-19-epidemin, i sin verksamhet se till att

- 1) kunderna och deltagarna har möjlighet att rengöra händerna,
- 2) kunderna och deltagarna ges instruktioner om upprätthållande av tillräckliga avstånd, om rengöring av händerna och om andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta, och
- 3) rengöringen av utrymmen och ytor effektiviseras utöver vad som någon annanstans föreskrivs om rengöring när det gäller verksamheten i fråga.

En i 3 mom. avsedd aktör som disponerar över utrymmen som avses i denna paragraf ska dessutom ordna kundernas och deltagarnas vistelse så att personerna fördelas så glest som möjligt med beaktande av verksamhetens särdrag och placera eventuella kundplatser tillräckligt långt från varandra.

De skyldigheter som anges ovan i denna paragraf gäller följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

- 1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte sådana utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland,

Betänkande ShUB 14/2021 rd

- 2) enskilda näringsidkare,
- 3) kommuner och samkommuner,
- 4) religionssamfund,
- 5) offentligrättsliga inrättningar.

Skyldigheterna enligt denna paragraf gäller dock inte verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Skyldigheterna enligt denna paragraf får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Aktörer som disponerar över stationer, terminaler och andra motsvarande utrymmen inomhus eller avgränsade utrymmen utomhus där passagerare stiger på eller av ett trafikmedel ska tillsammans med leverantörer av transporttjänster som avses i 2 § 1 punkten i lagen om transportservice och leverantörer av trafiktjänster som avses i 2 § 3 punkten i den lagen samt de tjänsteleverantörer som avses i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland se till att det för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 vidtas arrangemang för styrningen av passagerarna när de stiger av och på ett trafikmedel. Skyldigheterna enligt denna paragraf tillämpas inte på användningen av de utrymmen som är avsedda för resande i trafikmedel avsedda för persontrafik. Bestämmelser om åtgärder i persontrafik för förhindrande av spridning av sjukdomen covid-19 finns i 58 e §.

Närmare bestämmelser om ordnande av möjlighet att rengöra händerna, om instruktioner till kunder och deltagare samt om rengöring av utrymmen och ytor får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet får det också utfärdas närmare bestämmelser för dem som disponerar över stationer, terminaler och andra därmed jämförbara utrymmen och för i 58 e § avsedda tjänsteproducenter inom trafiken om deras detaljerade skyldigheter enligt 1 och 2 mom. i denna paragraf i fråga om stationer för trafik, terminaler och andra motsvarande utrymmen inomhus samt den i 6 mom. angivna styrningen av passagerare.

58 d §

Förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 c § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga och om det för att förhindra spridning av covid-19-epidemin när de kriterier som anges i 2 mom. uppfylls är nödvändigt, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar meddela ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som avses i 5 mom., enligt vilket användningen av utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse ska ordnas så att kunder och de som deltar i verksamheten samt sällskap de facto kan undvika i 4 mom. avsedd närbesök med varandra. Av beslutet ska det framgå att aktören kan fullgöra sin skyldighet genom begränsning av antalet kunder, genom arrangemang som gäller antalet kundplatser eller utrymmena eller på något annat sätt som beaktar särdragen i verksamheten. I beslutet ska det dessutom redogöras för vad som avses med utrymmen som är öppna för allmänheten och utrymmen avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse samt närbesök. Regionförvaltningsverket kan fatta motsvarande beslut inom sitt område, om åtgärder är nödvändiga inom flera kommuners område. Skyldigheterna enligt ett samtidigt gällande beslut av kommunen kompletterar

Betänkande ShUB 14/2021 rd

de skyldigheter som fastställts i ett beslut av regionförvaltningsverket som är i kraft inom kommunens område.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas, om

1) incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagarna för vilka information finns att tillgå är minst 25 per 100 000 invånare, och

2) det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

I 1 mom. avsedda utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse är

1) utrymmen inomhus som används för samtidig vistelse av fler än 10 kunder eller deltagare,

2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till fler än 50 kunder eller deltagare samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt,

3) lokaler som används för verksamhet som avses i 58 g § 4 mom. oberoende av antalet kunder eller deltagare.

Med närkontakt avses att människor

1) vistas ~~ansikte mot ansikte eller~~ i samma utrymme inomhus på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter, eller

2) har fysisk kontakt med varandra.

Ett beslut som avses i 1 mom. förpliktar följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte de utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland,

2) enskilda näringsidkare,

3) kommuner och samkommuner,

4) religionssamfund,

5) offentligrättsliga inrättningar.

Ett beslut som avses i 1 mom. tillämpas dock inte på läroanstalternas verksamhet, småbarnspedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Ett beslut som avses i 1 mom. får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas för högst en månad åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i denna paragraf inte längre uppfylls.

58 e §

Åtgärder som gäller persontrafik och som syftar till att förhindra spridning av covid-19-epidemin

En leverantör av transporttjänster som avses i 2 § 1 punkten i lagen om transportservice och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland och den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören ska, om denne har ett verksamhetsställe i Finland eller annars står under finsk jurisdiktion eller trafikerar en tjänst med avgångs- eller ankomstplats i Finland eller som går via Finland, för att förhindra spridning av covid-19-epidemin i sin verksamhet se till att

Betänkande ShUB 14/2021 rd

1) utrymmen och ytor som är avsedda att användas av trafikmedlets passagerare rengörs regelbundet och rengöringen effektiviseras utöver vad som någon annanstans föreskrivs om rengöring när det gäller verksamheten i fråga så att en tillräcklig hygiennivå uppnås och bibehålls samt att andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta iakttas, och

2) passagerarna erbjuds möjlighet att bibehålla en tillräcklig hygiennivå i trafikmedlet samt ges instruktioner om upprätthållande av tillräckliga avstånd, om rengöring av händerna, om användning av ansiktsskydd och om andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta i trafikmedlet.

Närmare bestämmelser om detaljerna i fråga om de skyldigheter som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 f §

Temporär begränsning av antalet passagerare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 e § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga och om det är nödvändigt för att förhindra spridning av covid-19-epidemin, kan Transport- och kommunikationsverket fatta ett beslut genom vilket det största tillåtna antal passagerare som en i 1 mom. i den paragrafen avsedd leverantör av transporttjänster eller den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören får ta ombord på ett trafikmedel begränsas.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas, om

1) incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagarna för vilka information finns att tillgå är minst 25 per 100 000 invånare, och

2) det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

Samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt ska utan dröjsmål meddela Transport- och kommunikationsverket om att en situation som avses i 2 mom. 2 punkten föreligger eller att det finns en motiverad risk för att en sådan situation uppkommer inom området.

Transport- och kommunikationsverket får fatta beslut om skyldighet att begränsa antalet passagerare till högst hälften av det största antal passagerare som får tas ombord på trafikmedlet. Beslutet får gälla endast trafikmedel som används för samtidig transport av fler än 10 personer.

Transport- och kommunikationsverket ska när det fattar beslutet och avväger begränsningen av antalet passagerare ta hänsyn till

1) incidensen av smittfall inom de områden där trafiken huvudsakligen bedrivs och där passagerare kan tas ombord,

2) möjligheterna att undvika närkontakter mellan passagerarna med beaktande av resans längd, trafikmedlets konstruktion, möjligheten att placera passagerare i olika avdelningar, antalet sitt- och ståplatser samt andra omständigheter som påverkar passagerarnas placering i trafikmedlet, och

3) åtgärder som leverantörerna av transporttjänster eller de som bedriver trafik på uppdrag av leverantörerna har vidtagit enligt 58 e § för att begränsa närkontakterna mellan passagerare, säkerställandet av tillgången till den information enligt 24 § som behövs för att spåra eventuella exponerade personer på basis av en personlig platsreservering, användning av ansiktsskydd och andra regionala metoder för att förhindra spridning av sjukdom.

Betänkande ShUB 14/2021 rd

Ett beslut som har meddelats med stöd av denna paragraf får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

En leverantör av transporttjänster som avses i 58 e § eller den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören ska genom arrangemang som är lätta att observera och övervaka säkerställa att antalet passagerare begränsas i enlighet med vad som anges i beslutet.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas för högst en månad åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om kriterierna för beslutets giltighet inte längre uppfylls.

58 g §

Temporär stängning av utrymmen för kunder och deltagare i syfte att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 d § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte kan anses vara tillräckliga på grund av en särskild spridningsrisk i anslutning till verksamheten och om det när de kriterier som anges i 2 mom. uppfylls är nödvändigt för att förhindra en okontrollerad spridning av covid-19-epidemin, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar meddela ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som utövar i 4 mom. avsedd verksamhet och disponerar över utrymmen, enligt vilket sådana utrymmen för kunder, utrymmen för deltagare och väntsalar som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse ska stängas för kunder och deltagare. Utöver det som föreskrivs i 44 § i förvaltningslagen ska det i beslutet anges vad som avses med verksamhet som utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19 och med utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse. Regionförvaltningsverket kan fatta motsvarande beslut inom sitt område, om åtgärder är nödvändiga inom flera kommuners område. Skyldigheterna enligt ett samtidigt gällande beslut av kommunen kompletterar de skyldigheter som fastställts i ett beslut av regionförvaltningsverket som är i kraft inom kommunens område.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas endast om

1) incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagarna för vilka information finns att tillgå är minst 50 per 100 000 invånare,

2) det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området, och

3) antalet smittfall inom sjukvårdsdistriktets område enligt en sakkunnigbedömning bedöms leda till att behovet av sjukhusvård och intensivvård ökar i betydande grad, till att social- och hälsovårdspersonalens tillräcklighet eller omsorgen om klienter eller vården av patienter väsentligt äventyras eller till någon annan motsvarande överbelastning av social- och hälsovårdssystemet.

Samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt ska utan dröjsmål meddela kommunerna och regionförvaltningsverket inom sitt område om att en situation som avses i 2 mom. föreligger eller att det finns en motiverad risk för att en sådan situation uppkommer.

Ett beslut som avses i 1 mom. förpliktar aktörer som disponerar över utrymmen när de bedriver idrotts- eller sportverksamhet som avses i 1 punkten eller nöjes- eller rekreationsverksamhet som avses i 2—6 punkten i följande utrymmen:

Betänkande ShUB 14/2021 rd

1) utrymmen inomhus som används för lagsport, gruppträning, utövande av kontaktsporter och andra motsvarande former av sport eller idrott samt träningslokaler och andra motsvarande utrymmen för inomhusidrott,

2) allmänna bastur och simhallars, friluftsbad och badinrättningars bassängområden samt omklädningsrum som finns i omedelbar anslutning till dem,

3) dansställen samt utrymmen som används för körsång, amatörteater eller annan motsvarande hobbyverksamhet i grupp,

4) nöjes- och temaparker, tivolin samt djurparkers utrymmen inomhus,

5) inomhuslekparker och inomhuslekplatser,

6) allmänna utrymmen i köpcentra, med undantag för affärslokaler i detaljhandeln och lokaler som används för tillhandahållande av tjänster samt passager till dessa lokaler.

När ett beslut som avses i 1 mom. fattas ska hänsyn tas till känd sakkunskap om huruvida kundernas eller deltagarnas fysiska närhet till varandra, antalet personer som samtidigt befinner sig på plats eller deras placering i utrymmet i övrigt eller spridning av sjukdomen via ytor utgör en särskild risk för spridning av sjukdomen covid-19, samt till om det i verksamheten eller i de utrymmen som används för den finns en särskild risk för att betydande smittkedjor uppkommer.

Ett beslut som avses i 1 mom. gäller inte professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas för högst två veckor åt gången. Det ska noga följas upp att beslutet är aktuellt och beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i denna paragraf inte längre uppfylls.

Närmare bestämmelser om den verksamhet och de utrymmen som avses i 4 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 h §

Plan för åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Om det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket har fattat ett beslut som avses i 58 d § 1 mom., ska den aktör som disponerar över utrymmen avsedda för kunder eller deltagare och den aktör som använder utrymmena i sin verksamhet utarbeta en skriftlig plan för hur aktören fullgör de skyldigheter och iakttar de begränsningar som fastställts i beslutet.

En i 58 c § 6 mom. avsedd aktör som disponerar över utrymmen och leverantör av transport- eller trafiktjänster ska i samarbete utarbeta en skriftlig plan för hur de fullgör de skyldigheter som avses i det momentet. Tjänsteleverantören ska foga planen till den plan som leverantören utarbetar med stöd av 18, 18 a, 58, 66 eller 129 § i lagen om transportservice eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland.

Den plan som avses i denna paragraf ska på begäran visas för kommunen, regionförvaltningsverket och Transport- och kommunikationsverket. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska i utrymmet hållas framlagd för kunderna och dem som deltar i verksamheten.

Närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av den plan som avses i denna paragraf får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande ShUB 14/2021 rd

59 a §

Tillsyn

Regionförvaltningsverket och kommunen övervakar inom sina verksamhetsområden fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 §, 58 c § 1 och 2 mom., 58 d och 58 g § samt 58 h § 1 mom. samt iakttagandet av beslut som gäller dessa.

Transport- och kommunikationsverket och kommunen övervakar fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som anges i 58 c § 6 mom., 58 e och 58 f § samt 58 h § 2 mom. samt iakttagandet av beslut som gäller dessa.

Kommunen, regionförvaltningsverket och Transport- och kommunikationsverket ska samarbeta när de övervakar att denna lag följs.

Polisen övervakar att de beslut som meddelats med stöd av 58 och 58 d § och de skyldigheter som fastställs i 58 c § 2 mom. iakttas i fråga om förbud mot offentliga tillställningar och allmänna sammankomster och i fråga om skyldigheter och begränsningar som gäller publikens storlek och antalet personer samt upprätthållande av avstånd.

59 b §

Inspektioner

Regionförvaltningsverket, kommunen och Transport- och kommunikationsverket får inspektera den verksamhet enligt denna lag som utövas av en aktör som de övervakar med stöd av 59 a § samt de utrymmen som används i verksamheten.

En inspektör ska ges tillträde till de utrymmen på verksamhetsstället som skyldigheterna eller begränsningarna gäller. Vid inspektionen ska trots sekretessbestämmelserna alla handlingar som inspektören begär och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. På inspektörens begäran ska dessutom trots sekretessbestämmelserna kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen överlämnas till inspektören utan avgift. Inspektören har rätt att fotografera under inspektionen. Inspektioner får inte förrättas i utrymmen som används för boende av permanent natur. Vid inspektioner ska 39 § i förvaltningslagen iakttas. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. får Transport- och kommunikationsverket vid en inspektion ta hjälp av utomstående experter på det sätt som anges i 196 § 4 och 5 mom. i lagen om transportservice.

De kommunala myndigheter som är behöriga med stöd av 7 § i hälsoskyddslagen (763/1994) och 32 § i livsmedelslagen får i samband med de inspektioner de gör med stöd av de lagarna kontrollera att i denna lag avsedda skyldigheter fullgörs och begränsningar iakttas samt att beslut om dessa iakttas. Bestämmelser om dessa myndigheters rätt att meddela förelägganden och använda tvångsmedel finns i 59 d § 1 och 2 mom.

De myndigheter som avses i 4 mom. och den myndighet som avses i 59 d § 1 mom. får förrätta en inspektion också på begäran av regionförvaltningsverket eller Transport- och kommunikationsverket.

Betänkande ShUB 14/2021 rd

59 c §

Förelägganden och tvångsmedel

Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna enligt 58 c § 1 mom., kan regionförvaltningsverket och kommunen meddela ett föreläggande om att bristerna eller missförhållandena ska avhjälpas. Om det observeras brister eller missförhållanden i fullgörandet av skyldigheterna enligt 58 c § 6 mom. eller 58 e §, kan föreläggandet om att bristerna eller missförhållandena ska avhjälpas meddelas av kommunen och Transport- och kommunikationsverket.

Regionförvaltningsverket och kommunen kan meddela ett föreläggande om avhjälpande av brister eller missförhållanden som observerats i iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 58, 58 d eller 58 g §. Detsamma gäller Transport- och kommunikationsverket och kommunen i fråga om iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 58 f §. Regionförvaltningsverket och kommunen kan dessutom när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 1 mom. och Transport- och kommunikationsverket när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 2 mom. meddela ett föreläggande om att de brister eller missförhållanden som observerats i fullgörandet ska avhjälpas.

När ett föreläggande som avses i 1 och 2 mom. meddelas ska det sättas ut en tidsfrist inom vilken de behövliga åtgärderna ska vidtas. Tidsfristen ska vara skälig med hänsyn till bristens eller missförhållandets karaktär samt arten av den verksamhet föreläggandet gäller.

Om de brister eller missförhållanden som avses i 1 mom. inte har avhjälpits inom utsatt tid och om skyldigheterna har åsidosatts väsentligt, kan kommunen, regionförvaltningsverket och Transport- och kommunikationsverket bestämma att verksamheten i fråga omedelbart ska avbrytas och att utrymmet i fråga ska hållas stängt för kunder eller andra deltagare i den övervakade verksamheten högst en månad, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Om brister eller missförhållanden som avses i 2 mom. i fråga om åtgärder som bestämts med stöd av 58 d eller 58 f § inte har avhjälpits inom utsatt tid och skyldigheterna har åsidosatts väsentligt, kan den myndighet som fattat beslutet meddela ett motsvarande föreläggande, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Ett föreläggande som avses i detta moment får inte gälla utrymmen som används för religionsutövning.

Regionförvaltningsverket, kommunen och Transport- och kommunikationsverket kan förena ett beslut som meddelats med stöd av 1—4 mom. med vite. Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1113/1990).

Om kommunen, regionförvaltningsverket eller Transport- och kommunikationsverket i samband med en inspektion eller i övrigt får kännedom om att en skyldighet eller begränsning som en annan myndighet har bestämt med stöd av 58, 58 d, 58 f eller 58 g § åsidosatts i betydande grad, ska kommunen eller verket trots sekretessbestämmelserna underrätta den myndighet som bestämt om skyldigheten eller begränsningen om saken. Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska trots sekretessbestämmelserna underrätta kommunen, om centret eller verket i samband med en inspektion som det förrättar med stöd av en annan lag eller i övrigt får kännedom om att skyldigheterna eller begränsningarna enligt 58 c § i betydande grad åsidosatts i samband med verksamhet som centret eller verket övervakar, samt underrätta den kommun eller det regionförvaltningsverk som fattat beslutet att en skyldighet eller begränsning som bestämts med stöd av 58 eller 58 d § har åsidosatts i betydande grad.

Betänkande ShUB 14/2021 rd

Om ett beslut om offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster som har fattats med stöd av 58 § inte iakttas, har polisen rätt att förhindra, avbryta eller avsluta en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst. En polisman har också rätt att befalla en folksamling att skingra sig eller flytta på sig, om en offentlig tillställning eller allmän sammankomst strider mot ett beslut som fattats med stöd av den paragrafen. Om folksamlingen inte lyder en befallning att skingra sig eller att flytta på sig har en polisman rätt att med maktmedel skingra folksamlingen samt gripa personer som tredsкас. Polisen ska om möjligt avgränsa sina åtgärder till att gälla endast dem som genom sitt uppträdande orsakar behovet att skingra folksamlingen eller be den flytta på sig.

Bestämmelser om en polismanns rätt att skingra en folksamling, om en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst som avses i 7 mom. äventyrar allmän ordning och säkerhet eller utgör ett hinder för trafiken, finns i 2 kap. 9 § i polislagen (872/2011).

Regionförvaltningsverket, kommunen och Transport- och kommunikationsverket har rätt att få handräckning av polisen för förrättande av en inspektion som avses i 59 b §, för avbrytande av en verksamhet som avses i 59 c § 4 mom. och för stängning av ett utrymme som avses i 58 g §.

59 d §

Behörig kommunal myndighet

Det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar svarar för kommunens tillsyn enligt 59 a § och utövar befogenheter enligt 59 b och 59 c §, om inte kommunen med stöd av kommunallagen (410/2015) beslutar något annat.

Kommunfullmäktige kan ge en myndighet som avses i 1 mom. rätt att överföra behörigheten enligt 59 c § 1 och 2 mom. vidare till den läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar i kommunen, till någon annan tjänsteinnehavare i kommunen, till ett kommunalt organ eller till en sektion i ett kommunalt organ. En kommun kan också avtala med en annan kommun eller en samkommun om att sådan behörighet anförtros en tjänsteinnehavare i den kommunen eller samkommunen. En samkommun kan ingå ett sådant avtal som avses ovan med en annan samkommun, om medlemskommunerna i samkommunen har gett sitt samtycke till det.

De kommunala myndigheter som med stöd av 59 a—59 d § deltar i tillsynen får trots sekretessbestämmelserna lämna de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen till de andra myndigheter som deltar i kommunens tillsyn enligt denna lag samt till de myndigheter i andra kommuner och samkommuner som deltar i tillsynen enligt denna lag.

59 e §

Rätt att få information

Regionförvaltningsverket, de kommunala myndigheter som deltar i tillsynen enligt denna lag och Transport- och kommunikationsverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att få de upplysningar som är nödvändiga för tillsynen enligt 59 a—59 d § av den som är föremål för en skyldighet enligt 58 c eller 58 e § samt av den som med stöd av 58, 58 d, 58 f eller 58 g § är föremål för ett beslut. Upplysningarna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

Betänkande ShUB 14/2021 rd

91 §

Verkställighet av beslut

Beslut enligt 16, 57, 58, 58 b, 58 d, 58 f, 58 g, 59, 60—67 och 69—71 § får verkställas genast även om de överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021 och gäller till och med den 31 december 2021.

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen granskar om de restriktioner som gäller olika sektorer är proportionerliga, rättvisa och nödvändiga i epidemiologiskt hänseende och vidtar de åtgärder som behövs för korrigera snedvridningar i fråga om dem.

Helsingfors 25.5.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Pia Kauma saml
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo.

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 1 /saf

Reservation 1

Motivering

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att syftet med propositionen är välkommet. Propositionen syftar till att införa sådana restriktioner för bland annat restaurangbranschen som inte leder till en spridning av pandemin, när samhället öppnas. Men propositionen är sträng och orsakar onödig osäkerhet inom branschen, och den goda avsikten kan rentav ha motsatt effekt.

Om det är fråga om en försiktighetsåtgärd, måste avsikten lyftas fram tydligare

Sannfinländarnas utskottsgrupp menar att stränga restriktioner är motiverade om man kan förvänta sig en tydlig försämring av den epidemiologiska situationen, exempelvis för att mer aggressiva virusvarianter sprids. Den här typen av mål och villkorligheten i de stränga restriktionerna måste därför lyftas fram såväl i lagtexten som i informationen till allmänheten och de tjänstemän som ska tillämpa lagen. Det minskar osäkerheten bland branschaktörerna och risken för ojämnt bemötande från myndigheternas sida.

Giltighetstiden är för lång

Regeringen föreslår att giltighetstiden för den temporära bestämmelsen förlängs till den sista december i år. Det är ett halvår, vilket är en lång tid i ett föränderligt sjukdoms- och vaccinationsläge. Enligt Sannfinländarnas utskottsgrupp är det inte meningsfullt att behålla restriktioner för säkerhets skull, utan de måste i varje situation basera sig på de rådande utsikterna. Därför måste giltighetstiden förkortas. Sannfinländarnas utskottsgrupp ser det som motiverat att lagen gäller till och med den 30 september 2021, det vill säga till samma datum som de temporära bestämmelserna om utkomstskyddet för arbetslösa.

För stränga restriktioner inomhus

Sannfinländarnas utskottsgrupp understryker att många restauranger har idéer för hur smittrisen kan minimeras exempelvis genom planering av hur kunderna rör sig inne i restaurangen och av lokalerna och inredningen. Luftrening, luftkonditionering, desinficering och andra faktorer måste spela en roll för hur stränga restriktionerna är för enskilda företag. Nu belönas företagen inte för egna initiativ, utan alla företag behandlas lika, oberoende av deras satsningar.

Minimera restriktionerna utomhus

Sannfinländarnas utskottsgrupp välkomnar förslaget om att säkerhetsavstånd ska krävas endast inomhus. Det finns nästan inga vetenskapliga belegg för smittrisk utomhus. Därför måste restriktionerna avvecklas eller åtminstone lättas betydligt till exempel i barer som är uteserveringar och i restauranger som serverar mat. I synnerhet i sommar kunde det tillåta så gott som normal företagsverksamhet. Om företag som förlägger sin verksamhet utomhus blir populärare på bekostnad av företag med inomhusverksamhet, kan en sådan lättnad i restriktionerna paradoxalt nog underlätta det epidemiologiska läget.

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 1 /saf

Restriktioner med klockslag alltför stränga och dåligt motiverade

Stängningstiden för restaurangerna är praktiskt taget en garanti för att ingen kommer att äta middag där. På restaurang sitter man vid bord och äter och dricker inte sprit eller sjunger karaoke efter att serveringen tagit slut. Riskerna är därför så små att serveringstiden måste förlängas avsevärt. Utskottet ansåg tidigare (ShUB 9/2021 rd) att tröskeln för att genom förordning stänga restauranger före klockan nio på kvällen ska vara särskilt hög. Vad gäller restauranger föreslår Sannfinländarnas utskottsgrupp att klockslaget skjuts fram med fyra timmar, från klockan 19.00 till klockan 23.00.

Enligt Sannfinländarnas utskottsgrupp är också serveringstiden för förplägnadsrörelser som serverar alkoholdrycker alltför stram. Det är motiverat att serveringsbegränsningarna senareläggs med tre timmar så att exempelvis restauranger som enligt förslaget ska upphöra med serveringen klockan 17.00 får fortsätta fram till klockan 20.00. Det skulle göra det möjligt att bedriva en lönsam verksamhet.

Andra coronaåtgärder, bland annat vaccinationer, måste beaktas

Restriktionerna beträffande närkontakt beaktar exempelvis inte eventuell användning av munskydd, coronavaccination, genomgången covid-19 eller negativ testresultat. Vid utfrågningen av sakkunniga föreslogs ett nytt moment i 58 d §:

– Beslut om närkontakt är inte förpliktande för en innehavare av ett utrymme inomhus eller en verksamhetsansvarig, som av kunderna eller deltagarna kräver

- 1) intyg över coronavaccination, genomgången sjukdom eller ett aktuellt negativt testresultat för att komma in i lokalen, eller
- 2) användning av mun- och nässkydd vid vistelse i lokalen.

Vi sannfinländare i utskottet välkomnar ändringsförslaget. Redan för ett år sedan diskuterades "coronapass" och coronafria områden där konsumenter och företag kunde röra sig lite friare. Den här typen av bestämmelser har redan testats utomlands. Om coronaviruset blir ett bestående, lågintensivt plågoris, är åtgärder av det här slaget praktiskt taget det enda alternativet för att öppna ett flertal branscher.

Ett standardiserat intyg anpassat till det europeiska intyget visar att innehavaren har vaccinationskydd eller negativt testresultat eller har haft covid-19. Vi föreslår att statsrådet snabbt bereder och inför ett sådant intyg eller pass.

Ersättningarna ska vara tillräckligt stora

Stöden 2020 täckte cirka 11 procent av omsättningsförlusten inom förplägnadsverksamheten och cirka 5 procent inom inkvarteringsverksamheten. Det är viktigt att jämföra ersättningarnas storlek i och erfarenheterna från andra länder. Samtidigt måste det göras en bedömning av om nuvarande ersättningspraxis räcker till för att skydda företagarnas, underleverantörskedjornas och finansiärernas intressen. I och med att coronaåtgärderna drar ut på tiden försämras företagens eko-

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 1 /saf

nomiska situation, vilket innebär att ersättningarna i själva verket borde stiga med tiden för att vara neutrala.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt betänkandet,

att riksdagen godkänner lagförslag 2 med ändringar (Reservationens ändringsförslag) och

att riksdagen godkänner fem uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens ändringsförslag

2.

Lag

om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 91 § 1 mom. och *fogas* temporärt till lagen nya 58 a—58 h och 59 a—59 e § som följer:

58 a §

Temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom

(1 mom. som i ShUB)

Utövare av förplägnadsverksamhet ska för att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom se till att kundernas ankomst och vistelse ordnas tillräckligt glest, att kundplatserna är belägna tillräckligt långt från varandra och att spridningsrisken i förplägnadsrörelsens verksamhet hålls så liten som möjligt. Om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom, får närmare bestämmelser om de skyldigheter som gäller kundernas ankomst och vistelse, placeringen av kundplatser, begränsningen av spelande av musik och användning av ljudåtergivning som överröstar kundernas tal och de krav som gäller antalet kundplatser inomhus och utomhus utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 1 /saf

får antalet kunder inomhus i förplägnadsrörelser vars huvudsakliga förplägnadsverksamhet består av att mot betalning erbjuda allmänheten alkoholdrycker i en livsmedelslokal enligt livsmedelslagen eller motsvarande lagstiftning i landskapet Åland begränsas med högst 67 procent av det största antal kunder eller personer som anges i det i 18 § i alkohollagen (1102/2017) eller i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland avsedda serveringstillståndet för utrymmena eller delen av utrymmena eller, om förplägnadsrörelsen inte har serveringstillstånd, i en projektbeskrivning som har godkänts i enlighet med de bestämmelser om byggnaders brandsäkerhet som har utfärdats med stöd av 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och de bestämmelser om säkerhet vid användning av byggnader som har utfärdats med stöd av 117 d och 117 k § i den lagen eller i enlighet med motsvarande lagstiftning i landskapet Åland. Antalet kunder inomhus hos andra förplägnadsrörelser får begränsas med högst 50 procent av det största antal kunder eller personer som följer av de bestämmelser som avses ovan. Om förplägnadsrörelsens huvudsakliga förplägnadsverksamhet varierar vid olika tidpunkter, tillämpas på verksamheten vid respektive tidpunkt den begränsning som gäller för det slag av förplägnadsverksamhet som bedrivs vid tidpunkten i fråga. Närmare bestämmelser om de begränsningar av antalet kunder som avses i denna paragraf och om hur begränsningarna ska riktas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

En förplägnadsrörelse ska förkorta öppettiderna och tiderna för servering av alkoholdrycker, om det är nödvändigt för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom och åtgärderna för rengöring av förplägnadsrörelsens lokaler och ytor, hygienanvisningarna, ordnandet av kundplatserna och andra åtgärder inte är tillräckliga för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom. Närmare bestämmelser om de begränsningar som gäller förplägnadsrörelserns öppettider mellan klockan 21 och klockan 5 och servering av alkoholdrycker mellan klockan 20 och klockan 9 samt om i vilka slag av förplägnadsrörelser begränsningarna ska iakttas får utfärdas genom förordning av statsrådet när de förutsättningar som anges i detta moment uppfylls.

(4—8 mom. som i ShUB)

58 b och 58 c §

(Som i ShUB)

58 d §

Förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

(1—8 mom. som i ShUB)

Ett beslut som avses i 1 mom. är inte förpliktande för en sådan innehavare av eller verksamhetsansvarig för ett utrymme inomhus som av kunderna eller deltagarna kräver

1) intyg över coronavaccination, genomgången sjukdom eller ett aktuellt negativt testresultat för att komma in i utrymmet, eller

2) användning av mun- och nässkydd vid vistelse i utrymmet. (Nytt 9 mom.)

58 e §

(Som i ShUB)

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 1 /saf

58 f §

Temporär begränsning av antalet passagerare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin

(1—8 mom. som i ShUB)

Ett beslut som avses i 1 mom. är inte förpliktande för en leverantör av transporttjänster eller den som bedriver trafik på uppdrag av leverantören, om denne av passagerarna kräver

1) intyg över coronavaccination, genomgången sjukdom eller ett aktuellt negativt testresultat för att få tillträde till trafikmedlet, eller

2) användning av mun- och nässkydd vid vistelse i trafikmedlet. (Nytt 9 mom.)

58 g §

Temporär stängning av utrymmen för kunder och deltagare i syfte att förhindra spridning av covid-19-epidemin

(1—8 mom. som i ShUB)

Ett beslut som avses i 1 mom. är inte förpliktande för en sådan innehavare av eller verksamhetsansvarig för ett utrymme inomhus som av kunderna eller deltagarna kräver

1) intyg över coronavaccination, genomgången sjukdom eller ett aktuellt negativt testresultat för att komma in i utrymmet, och

2) användning av mun- och nässkydd vid vistelse i utrymmet. (Nytt 9 mom.)

58 h, 59 a—e och 91 §

(Som i ShUB)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021 och gäller till och med den 30 september 2021.

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen vid fastställandet av restriktioner beaktar den varierande risk för infektioner som olika typer av utrymmen i olika företag uppvisar.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen inte ställer upp restriktioner för utrymmen utomhus om restriktionerna inte grundar sig på fakta om risken för smittspridning.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen inte ställer upp restriktioner för restauranger om restriktionerna inte grundar sig på fakta om risken för smittspridning.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder de olika smittrisker som är förknippade med restaurangverksamhet inomhus och utomhus och att regeringen, när den genom förordning fastställer restriktioner, fastställer dem så att sådan verksamhet som inte är förknippad med någon betydande smittrisk inte begränsas i onödan.

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation /saf

5. Riksdagen förutsätter att regeringen för de branscher vars verksamhet inskränks bereder en tillräckligt omfattande stödmodell som beaktar att företagens ekonomiska ställning försvagats till följd av de tidigare restriktionerna.

Helsingfors 25.5.2021

Arja Juvonen saf
Kaisa Juuso saf
Minna Reijonen saf

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 2 /saml

Reservation 2

Motivering

Allmänt

Samlingspartiet anser det viktigt att företagarna ges ett perspektiv och bättre framsyn för att veta när samhället kan ställa om till normalt läge igen. Regeringen förlänger giltighetstiden för de temporära bestämmelserna om restriktioner inom näringsverksamheten i lagen om smittsamma sjukdomar. Det ger en helt annan signal, grusar förhoppningarna och skapar osäkerhet bland företagarna, som redan länge levt på gränsen till vad de klarar ekonomiskt och psykiskt till följd av coronarestriktionerna.

Enligt vår syn och bedömning tar propositionen inte någon hänsyn till att smittläget har förbättrats, att företagarna inom restaurang- och idrottssektorn har infört goda åtgärder för egenkontroll eller att vaccinationstäckningen har förbättrats. Inte heller beaktar regeringen de stora hälsoskador som drabbat och fortfarande drabbar folkhälsan eller de skador som drabbat och fortfarande drabbar ekonomin.

Samlingspartiet anser att giltighetstiden är oskäligt lång och att den föreslagna lagen berör alltför många branscher utan att ta hänsyn till individuella skillnader. Restriktionerna för lokaler inomhus är alltför stränga och kommer att slå orimligt hårt mot restaurangbranschen, idrottssektorn och välfärdsområdet. Lagen om smittsamma sjukdomar inverkar också på eventbranschens möjligheter att ordna evenemang.

Många företag inom både restaurangbranschen och idrottsområdet har infört hälsosäkra åtgärder för att minimera smittriskerna. Detta utöver de allmänna hygienreglerna. De har exempelvis ställt om gångmöjligheterna och planerat om lokalerna och inredningen. Luftrening, luftkonditionering, desinficering och andra faktorer måste spela en roll för hur stränga restriktionerna är för enskilda företag. Nu belönas företagen inte för egna initiativ, utan alla företag behandlas lika, oberoende av vad de satsar.

Restauranger

De stränga restriktionerna för restauranger har praktiskt taget strypt all verksamhet på restauranger som serverar mat kvällstid. Den tidiga stängningstiden för restaurangerna är praktiskt taget en garanti för att ingen kommer för att äta middag där. Regeringen har inte på långt när infört alla verktyg för säker verksamhet som den kunde ha infört. Samlingspartiet anser att fyra timmar till hade möjliggjort åtminstone någon form av verksamhet.

Regleringen måste ändras vad gäller restriktionerna i öppettider, servering och antal kunder så att den skapar möjligheter till lönsam verksamhet. De restriktioner enligt propositionen som är bundna till klockslag är inte längre nödvändiga i den föreslagna formen och med så stränga begränsningar av öppettiderna och alkoholserveringen. Detta kan genomföras med coronasäkra metoder,

Betänkande ShUB 14/2021 rd

Reservation 2 /saml

exempelvis genom att man lättar på restriktionerna i öppettider och serveringsrätten tidigt på kvällen.

Idrott och andra verksamhets- och välfärdslokaler

När lagen om smittsamma sjukdomar bereddes var man inte tillräckligt medveten om de ekonomiska skadeverkningarna av restriktioner och stängning av företagsverksamheten på idrottsområdet. Kontrollerade miljöer på ansvarsfulla idrotts- och motionscentrum ökar inte fallen av covid-19. Mellan den 1 mars 2020 och 18 februari 2021 gjordes det cirka 5 miljoner gymbesök i Helsingfors. Samtidigt var de misstänkta fallen av smitta från gym 84. Stängningen av idrottsanläggningar och gym passiverar finländarna, och samhället får betala ett högt pris för fysisk inaktivitet. En utredning från Statens idrottsråd visar att 59 procent av företagen inom idrottsbranschen fick se sin omsättning minska med åtminstone 50 procent våren 2020. Enligt utredningen ser situationen för företagen inom idrottsbranschen i många avseenden sämre ut än för företagen i genomsnitt.

Europeiska standardiseringsorganisationen CEN har berett en internationell rekommendation och standardisering för säker motion inomhus under pandemin. Enligt ett förslag från CEN ska antalet personer i utrymmena övervakas så att det för varje yta på 10 kvadratmeter får finnas högst en deltagare. Enligt standardförslaget ska lokalerna vara övervakade och under en pandemi uppfylla alla andra krav som gäller hygien och hälsosäkerhet. Samlingspartiet föreslår att man i lokaler som anknyter till motion och idrott, såsom gym och simhallar, i stället för en fullständig nedstängning beaktar det maximala antalet personer enligt antalet kvadratmeter på så sätt att varje deltagare ska ha 20 kvadratmeter fritt utrymme. En begränsning av antalet personer i förhållande till utrymmets storlek är förnuftig både för hälsosäkerheten och för näringsverksamheten. Det kategoriska kravet på två meters avstånd inomhus slår också hårt mot kulturområdet och eventbranschen. Storleken på lokalen och fungerande ventilation och andra faktorer som garanterar hälsosäkerheten måste också beaktas i helhetsbedömningen av restriktionerna. Samlingspartiet anser att man kan avvika från utrymmeskraven inomhus när det gäller avståndet på två meter och exempelvis kräva en meter genom att begränsa antalet personer som tas in till 50 eller 75 procent beroende på lokalens storlek och förhållandena, och med beaktande av hälsosäkerheten i övrigt i verksamheten.

En fullständig nedstängning är ett hårt slag mot dem som får rehabilitering genom FPA och mot hälsan och välfärden över lag. Samtidigt innebär nedstängningen att företagarna och arbetstagarna i branschen tvingas betala ett mycket högt pris för bekämpningen av viruset.

Man kunde också underlätta för företagare inom restaurang- och motionsbranschen samt kultur- och eventbranschen genom att människor ges tillträde till lokalerna om de har ett coronaintyg (genomgången sjukdom, vaccinationsskydd eller ett färskt testresultat).

Begränsningar av antalet personer i trafiken

När det gäller HRT:s trafik har bestämmelserna om begränsning av antalet passagerare varit otydliga, eftersom antalet passagerare i kollektivtrafiken under covid-19-epidemin i själva verket har sjunkit till siffror som redan nu ligger under eventuella restriktioner. Restriktionerna orsakar

Betänkande ShUB 14/2021 rd **Reservation 2 /saml**

allvarliga ekonomiska konsekvenser för dem som ordnar kollektivtrafiken. Och restriktionerna minskar förtroendet för kollektivtrafiken, när man med onödiga restriktioner skapar föreställningar som är farligare än verkligheten för spridningen av covid-19-epidemin. Begränsningarna i antalet passagerare måste slopas i närtrafiken.

Oklarheter i tolkningen av lagen

Regionförvaltningsverket säger i sitt yttrande att oklarheterna i tolkningen av 58 g § har belastat regionförvaltningsverkens coronarådgivning. Det visar att aktörerna har svårt att förstå vad restriktionerna innebär. Den lagstiftning som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna och det anknyttande lagberedningsmaterialet måste vara så exakta och noggrant avgränsade att man av dem kan sluta sig till vilka lokaler och verksamheter lagstiftaren avser stänga eller förbjuda och vilka undantag som eventuellt är tänkta att bli tillämpade på dem. Det har till vissa delar blivit svårt beträffande den gällande lagstiftningen. Så länge beslutet med en begränsning på tio personer i inomhuslokaler gällde visade aktörerna ganska mycket förståelse och vidtog åtgärder för att försäkra sig om att det tillåtna antalet kunder inte överskreds. Det visar de kontakter som regionförvaltningsverken hade med aktörer, sägs det i ett yttrande från Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Exempelvis till gymmen utvecklades elektroniska tidsbokningssystem som möjliggjorde samtidig bokning för högst tio kunder. Begränsningen på tio personer gjorde det också möjligt för små rehabiliteringsgrupper att fortsätta med sin verksamhet i de lokaler som avses i paragrafen utan att det särskilt angavs vad som var tillåten verksamhet. Däremot har besluten om totalförbud som kom i och med lagändringen lett till att enormt många har tagit kontakt med regionförvaltningsverken. Ute på fältet har man inte förstått varför just dessa lokaler måste stängas eller vad bedömningen grundar sig på; det har inte heller tillhandahållits några specifika statistiska uppgifter om antalet smittade i de lokaler som avses i paragrafen. Att stängningsbesluten dessutom grundar sig på varierande kriterier och fortsätter längre än stängningen av restaurangerna har upplevts som orättvist. Samlingspartiet instämmer i denna kritik.

Regionförvaltningsverket har föreslagit att stängningarna ska graderas antingen genom en ändring av 58 g § eller genom att social- och hälsovårdsministeriet utfärdar anvisningar om att ett beslut om begränsning av antalet kunder eller deltagare till tio i inomhuslokaler kan fattas när en fullständig stängning inte anses nödvändig, men åtgärderna enligt 58 d § inte heller är tillräckliga. Samlingspartiet föreslog en sådan ändring, men utskottet var emellertid inte redo för det. Det vore särskilt för gym- och motionsföretagare viktigt att kunna utnyttja lokalerna, även om det måste ske med ett begränsat antal deltagare. Det vore också möjligt, vilket Samlingspartiet också tidigare föreslagit, att utan att äventyra säkerheten hålla lokalerna öppna genom att begränsa antalet deltagare till lokalens storlek. Samlingspartiet ser det med hänsyn till den gynnsamma epidemiiska utvecklingen, där infektioner kan förebyggas genom lindrigare åtgärder, som motiverat att inte hålla i kraft befogenheten att genomföra total nedstängning enligt 58 g §.

Konsekvenser av restriktionerna

Samlingspartiet ser det som nödvändigt att restriktionerna beaktar inte bara de epidemiologiska konsekvenserna utan också de hälsorelaterade och de sociala och ekonomiska konsekvenserna. Hittills har dessa inte beaktats i tillräcklig utsträckning. Det övergripande sjukdomsläget har dessutom förändrats avsevärt genom vaccinationstäckningen och de ökande epidemiologiska kunsk-

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 2 /saml

perna om sjukdomen. Därför måste man när de politiska besluten fattas lägga ökad vikt vid restriktionernas negativa konsekvenser för den samlade välfärden samt vid de ekonomiska och sociala konsekvenserna. Det är av primär vikt att de kommande restriktionerna i alla avseenden är nödvändiga och proportionerliga och att man först utnyttjar alla alternativ som är lindrigare och sammantaget medför mindre skada.

Förutsägbarhet och kommunikation angående restriktionerna

Samlingspartiet betonar vikten av förutsägbarhet vid inskränkningar som anknyter till näringsverksamhet. Det är oskäligt att näringslivet, företagarna och de anställda får information om restriktionerna först i sista stund. Samlingspartiet betonar också att den regionala sjukdomssituationen faktiskt beaktas i restriktionerna. Restriktioner får inte fortsätta att gälla och får inte införas endast för säkerhets skull, utan först när det är nödvändigt för att stävja epidemin. Bedömningen av behovet av restriktioner ska göras regelbundet också i regionerna, och man ska reagera på förändringar i sjukdomsläget genom att lätta eller skärpa restriktionerna utifrån det läget och genom tillräcklig prognostisering.

Om restriktionerna förlängs eller införs på nytt ser Samlingspartiet det som nödvändigt att säkerställa att företagen kompenseras för de skador restriktionerna orsakar och att kompensationsmekanismerna täcker hela den tid restriktionerna är i kraft.

Regeringen föreslår att giltighetstiden för den temporära bestämmelsen förlängs till den sista december i år. Det är enligt Samlingspartiet en lång tid i ett föränderligt sjukdoms- och vaccinationsläge. Vidare är det inte meningsfullt att behålla restriktioner för säkerhets skull, utan de måste i varje situation basera sig på de rådande utsikterna. Den temporära lagens giltighetstid bör förkortas. Samlingspartiet föreslår att lagen ska gälla till och med den 30 september 2021.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet, men 58 g § 2 mom. i lagförslag 2 med ändringar. (Reservationens ändringsförslag)

att riksdagen godkänner nio uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 2

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 2 /saml

58 g §

Temporär stängning av utrymmen för kunder och deltagare i syfte att förhindra spridning av covid-19-epidemin

Ett beslut som avses i 1 mom. får fattas endast om

1) incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagarna för vilka information finns att tillgå är minst 100 per 100 000 invånare,

Reservationens förslag till uttalanden

1) Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att företagen får kompensation för de skador restriktionerna orsakar och att kompensationsmekanismerna täcker hela den tid restriktionerna är i kraft.

2) Riksdagen förutsätter att regeringen i stället för att stänga kundlokaler i första hand föreskriver om en begränsning av antalet kunder i proportion till lokalens storlek.

3) Riksdagen förutsätter att arbetet med att revidera 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar inleds skyndsamt i syfte att under den nu rådande och framtida pandemier säkerställa att restriktionerna för publika evenemang och den professionella evenemangsbranschen är nogt avgränsade och proportionerliga och att kraven i grundlagen uppfylls.

4) Riksdagen förutsätter att regeringen beaktar de olika restaurangtyperna när den fastställer restriktioner för öppettider och alkoholserveringstider.

5) Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att nedstängningsbeslut som kraftigt begränsar näringsutövandet inte fattas förrän i ett läge där det är absolut nödvändigt med hänsyn till epidemiläget och där hälso- och sjukvårdens bärkraft enligt hälso- och sjukvårdsexperterna är i fara.

6) Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition enligt vilken man kan avvika från kravet på ett säkerhetsavstånd på två meter inomhus genom att begränsa antalet tillåtna kunder till 50 eller 75 procent, beroende på lokalens storlek, omständigheterna och verksamhetens hälsosäkerhet i övrigt.

7) Riksdagen förutsätter att regeringen, när den fastställer hur omfattande och strikta restriktionerna ska vara, beaktar huruvida den enskilde har ett coronaintryg (genomgången sjukdom, vaccinationsskydd eller nytt testresultat) och påskyndar införandet av ett sådant intyg.

8) Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att information om gällande och eventuellt kommande restriktioner ges i tillräckligt god tid och i tillräckligt tydlig form.

Betänkande ShUB 14/2021 rd
Reservation 2

9) Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt ser över rekommendationerna och föreskrifterna om coronarestriktioner så att restaurang-, idrotts- och kulturaktörer har möjlighet att utöva sin näring på ett säkert och ekonomiskt lönsamt sätt. Restriktionerna måste begränsas till det som är strikt nödvändigt.

Helsingfors 25.5.2021

Mia Laiho saml
Pia Kauma saml
Anna-Kaisa Ikonen saml